

Handläggare:

Hendry Andersson

Rickard Fröling Locum AB

Landstingsstyrelsen

Yttrande över Reformen skydd mot olyckor – en uppföljning med förslag till utveckling (Ds 2009:47)

Ärendet

Försvarsdepartementet har gett Stockholms läns landsting möjlighet att yttra sig över rapporten Reformen skydd mot olyckor – en uppföljning med förslag till utveckling (Ds 2009:47).

Ärendet har beretts i samverkan med landstingets fastighetsbolag Locum AB och huvudsakligen med utgångspunkt från de frågor som rör förebyggande brandskydd.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslås besluta

att som yttrande till Försvarsdepartementet överlämna detta tjänsteutlåtande.

Förvaltningens synpunkter

Övergripande

Rapporten redovisar resultat av den uppföljning som har genomförts beträffande den reform av räddningstjänstlagstiftningen som lagen (2003:778) om skydd mot olyckor har inneburit.

Relationen mellan Lagen om skydd mot olyckor (LSO) och annan lag

Ambitionen i LSO att huvudsakligen arbeta förebyggande för att förhindra olyckor särskilt med avseende på brand är riktig. Åtgärder skall vidtas så snart en brandrisk identifierats och en utbruten brand sannolikt skulle leda till allvarliga konsekvenser för person eller egendom. Dessa åtgärder kan till

exempel vara av byggnadsteknisk natur där åtgärden medför ingrepp i byggnadens konstruktion, installationer och utrustning.

Fastighetsägare kan idag underlåta att vidta åtgärder för att förebygga brand med hänvisning till att byggnaden uppfyller de krav som Plan- och bygglagen (PBL) ställde vid tidpunkten för bygglov. För att klargöra ansvarsförhållandet mellan bestämmelserna i LSO och PBL bör en uttolkning av lagarna ske.

Förvaltningen har dessutom att hantera övriga lagar och förordningar vid sin bedömning av det samlade skydd som krävs för verksamheten. Här finns förutom brandskydd även frågor som säkerhetsaspekter och säkerhetsskydd, arbetsmiljö, handikappanpassning och kulturbyggnadsvärden. Vissa av dessa bestämmelser kan motverka varandra och det bör därför finnas en möjlighet att i samråd med fastighetsägaren göra sådana anpassningar att alla de krav som ställs kan jämkas samman till bästa möjliga lösning.

Enskildas skyldigheter

LSO:s reglering av "enskildas skyldigheter" omfattar både enskilda personer och ansvariga för privata och offentliga företag samt i viss utsträckning också företrädare för offentliga institutioner. Risken med detta är att de krav som kan ställas på enskilda personer inte alltid stämmer överens med de högre krav som det finns skäl att ställa på privata och offentliga företag. Förvaltningen anser det vore bättre att skilja mellan enskilda personer respektive privata och offentliga organisationer och företag.

Systematiskt brandskyddsarbete

I LSO 2 kap, 2 § ställs krav på att ägare eller nyttjanderättshavare i skälig omfattning ska hålla med utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand. Det är enligt vår mening ett alltför ensidigt krav på upprätthållandet av ett tekniskt brandskydd. Förvaltningen anser att det organisatoriska brandskyddet inklusive krav på vissa grundläggande kunskaper och färdigheter också bör framhållas.

Krav på god organisation och tillräcklig kompetens för att uppnå ett väl fungerande förebyggande brandskydd bör kunna ställas på ägare av offentliga och kommersiella fastigheter samt på verksamheter som bedrivs av det allmänna eller av det allmännas bolag.

Dokumenterade riskbedömningar och regelbundna kontroller bör även ingå i kravet på ett godtagbart systematiskt brandskyddsarbete.

Lagens utformning med ett delat ansvar mellan ägare och nyttjanderättshavare avseende skyldigheter enligt LSO, 2 kap, 2 § förutsätter att parterna (hyresvärd och hyresgäst) träffar avtal om den inbördes ansvarsfördelningen för att uppbyggnaden av ett effektivt brandskydd ska fungera.

Förvaltningen föreslår att lagstiftaren föreskriver en generell regel om att ansvarsfördelning mellan parterna ska ske med utgångspunkt från vilka risker som identifierats. Förvaltningen föreslår vidare att ett krav ställs på parterna om att tydliggöra ansvarsfördelningen för brandskyddet.

Skriftlig redogörelse för brandskyddet

Förslaget att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ser över bilagan till Räddningsverkets allmänna råd är bra. Det behövs en lokal anpassning till behovet av information i olika typer av byggnader och verksamheter. Denna anpassning bör, som utredaren också konstaterar, kunna gynna den kommunala myndigheten vid urvalet av lämpliga tillsynsobjekt.

MSB bör vidare ges uppdraget att förenkla och förtydliga regelverket kring skriftlig redogörelse av komplexa fastigheter och byggnader. Nuvarande skrivning innebär att en nyttjanderättshavare som bedriver verksamhet i flera olika byggnader inom ett geografiskt område t ex ett sjukhusområde ska upprätta en skriftlig redogörelse för varje byggnad där verksamheten bedrivs. Ett annat problem som blir allt vanligare är att vissa byggnader innehåller en mängd olika hyresgäster s k "gallerior", vilket kräver sina särskilda lösningar.

Vid uppgifter i den skriftliga redogörelsen angående personalens utbildning bör gruppen tillfälligt engagerad personal, vikarier och inhyrd personal vid arbetstoppar, semestrar etc. särskilt uppmärksammas. Det är viktigt att även dessa grupper har tillräcklig kompetens för att agera på ett adekvat sätt vid en uppkommen brand.

Ansvaret för skriftlig redogörelse

MSB bör få i uppdrag att klargöra hur ansvaret ska fördelas mellan ägare och nyttjanderättshavare avseende hur långt ägarens ansvar sträcker sig för att infordra uppgifter från nyttjanderättshavaren för att ägaren ska kunna fullgöra sina skyldigheter. Detta är i dagsläget inte helt klart för berörda verksamheter.

Tillsynsinstitutet

Tillsynsförrättarnas olika uppfattningar om mot vilken part (ägare eller verksamhet) en tillsyn ska riktas medför besvärliga gränsdragningsproblem vid fördelningen av ansvar. En enhetlig behörighetsutbildning för tillsynsförrättare skulle minska dessa problem. Vidare anser vi att tillsynsförrättaren i sin tjänsteutövning ska ha rätt att få ta del av överenskommelsen mellan hyresvärd och hyresgäst för att med den som grund kunna utföra en mer selektiv tillsyn. På så sätt kan tillsynsförrättaren avgöra mot vilken part de enskilda anmärkningarna mot brandskyddet ska riktas.

Utredarens förslag om att regeringen bör överväga om behörighetskrav för tillsynsförrättare ska införas över hela riket är bra, då detta skulle leda till en förenkling för fastighetsägare och verksamhetsutövare som är etablerade i flera kommuner.

Förvaltningen stödjer utredarens uppfattning att det vid tillsynerna ska tillämpas en balans mellan kontrollen av det dokumenterade systematiska brandskyddsarbetet, den skriftliga redogörelsens innehåll och bedömningen av det på platsen faktiska brandskyddet.

Skriftlig redogörelse vid etablering i flera kommuner

För fastighetsägare och nyttjanderättshavare etablerade i flera kommuner är det önskvärt att, som utredaren framhåller, lokala förutsättningar är styrande för vilka tidsfrister som ska gälla.

Kommunernas informationsskyldighet

Kommunerna bör tydligare kommunicera sina handlingsprogram för den förebyggande verksamheten. Information om handlingsprogrammets innehåll kan ge samhällets övriga organisationer viktiga förutsättningar för den egna planeringen när det gäller förebyggande av brand och andra olyckor.

Kommunikationen av utredningar avseende olycksförlopp bör förbättras och MSB bör få i uppdrag att fastställa kommunens ansvar för denna kommunikation.

Information till allmänheten

I rapporten finns exempel på hur lokala initiativ från kommuner, kommunalförbund och andra organisationer kan komplettera verkan av lagstiftningens föreskrifter. Lokala initiativ bör uppmuntras ytterligare inte minst genom ett aktivt stöd från MSB.

Förvaltningen delar utredarens uppfattning att information som lämnas till skolbarn också når barnens föräldrar i hemmet och att detta är positivt för spridningen av information om brandrisker och ett förebyggande brandskyddsarbete.

Exempel på särskilt utsatta grupper som behöver nås med information är enligt utredaren utrikes födda personer. Förvaltningen delar den uppfattningen, men vill även framhålla andra grupper som bör uppmärksammas såsom personer med fysiska och kognitiva funktionshinder samt äldre personer.

Kommunernas skyldighet att genom rådgivning och information underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt LSO har, som utredaren framhåller, medfört betydande utbildningsinsatser. Som komplement till detta anser vi att andra informationskanaler såsom Internet m fl skall utnyttjas. MSB bör ges uppdraget att föreslå olika former för lättillgänglig rådgivning när det gäller olycksförebyggande åtgärder.

Anlagda bränder

Anlagda bränder särskilt i skolmiljöer är ett allvarligt problem, vilket också framhålls av utredaren. På senare tid har också ungdomars hot och sabotage i samband med räddningsinsatser blivit allt vanligare. Stockholms läns landstings byggnader och anläggningar utsätts också för anlagda bränder, klotter och annan vandalisering.

Utbildning är, som utredaren också framhåller, en av de åtgärder som behöver vidtas. Förvaltningen vill även påpeka att det vid utbildningsinsatser som avser att påverka barns och ungdomars beteende är viktigt att inte endast inrikta aktiviteterna på att öka kunskapen om bränder och dess konsekvenser. Det är också nödvändigt att påverka barns och ungdomars attityder till anlagda bränder.

Sotning/brandskyddskontroll

De kontroller som kommunen ska utföra gällande eldningsanläggningar har fått ett alltför allmängiltigt namn, brandskyddskontroll. Kontroller av brandskyddet utförs även i många andra sammanhang såsom i samband med det systematiska brandskyddsarbetet. Det sker därför i dagligt tal ofta en sammanblandning av de olika aktiviteterna. Förvaltningen anser att kontroller i anslutning till sotningsväsendet ska tilldelas ett mer specifikt begrepp i samband med översynen av LSO.

Tillfällig förläggning

Tillfällig övernattning i skolbyggnader är en vanlig företeelse vid evenemang av olika slag. Det är ofta barn och ungdomar som erbjuds förläggning i gymnastiksalar och liknande byggnader. För att upprätthålla brandsäkerheten vid dessa evenemang bör MSB ges uppdraget att meddela föreskrifter och råd i detta avseende.

Onödiga automatlarm

Onödiga automatiska brandlarm är ett samhällsligt problem då de förbrukar det allmännas resurser. Här kan rätt utformade anvisningar och ekonomiska styrmedel från kommunerna och deras räddningstjänster vara ett steg på vägen till att minska antalet onödiga larm. Frågan bör uppmärksammas i de råd som utformas av MSB.

Mona Boström
Landstingsdirektör

Anders Nyström
Administrativ direktör